

ชาร์ลีสต๊อตต์ แมงมุมเพื่อนรัก : จากวรรณกรรมเยาวชนสู่ภาพยนตร์

Charlotte's Web: From Youth Literature to Movies

อนุวัฒน์ มากชูชิต¹ พชลินจ์ จินนุ่น²

¹นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยทักษิณ

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

estrukpasathai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดัดแปลงวรรณกรรมเยาวชนสู่ภาพยนตร์ เรื่อง ชาร์ลีสต๊อตต์ แมงมุมเพื่อนรัก จากผลงานเขียนของ อี.บี. ไวท์ สู่ภาพยนตร์ที่กำกับโดย Gary Winick พบว่า ภาพยนตร์ มีการดัดแปลงโครงเรื่อง และองค์ประกอบสำคัญจากวรรณกรรม ได้แก่ ตัวละคร ฉาก และแนวคิดของเรื่อง โดยยังคงมีการผลิตซ้ำแนวคิดเรื่องความเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งเป็นสิ่งที่กำลังขาดหายในสังคมปัจจุบัน นอกจากนี้ก็มุ่งสื่อสารความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก การสื่อสารสัญญาความตายที่แฝงปรัชญาในพระพุทธศาสนา และการเสริมเน้นคุณค่าแห่งตัวบท เรื่องความรักและมิตรภาพระหว่างหมูวิลเบอร์กับแมงมุมชาร์ลีสต๊อตต์ว่ามีความสำคัญและยิ่งใหญ่ ภาพยนตร์เรื่องนี้เหมาะสำหรับผู้ชมทุกวัย ที่จะนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ: วรรณกรรมเยาวชน ภาพยนตร์ กลวิธีการดัดแปลง

Abstract

This article aims to study the adaptation of youth literature to Charlotte Spider-Man movie. From the writings of E. White to the movie directed by Gary Winick, the film has adapted the storyline. And there are important elements from the literature, including the characters, scenes and concepts of the story. There are significant implications is the concept of being a moral Reproducing what is missing in today's society. Communication Understanding Children Inferiority Death in Philosophy in Buddhism and the value of the chapter. Love and friendship between Wilber Pigs and Charlotte Spider That is important and great. Suitable for all ages. To be a way to live.

Keywords: youth literature, film, adaptation tactics

1. บทนำ

“ชาร์ลอตต์ แมงมุมเพื่อนรัก” เป็นวรรณกรรมสำหรับเยาวชนที่จัดอยู่ในนวนิยายเรื่องสั้นของอี.บี. ไวท์ นักเขียนชาวสหรัฐอเมริกา พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2495 มีการแปลเป็นภาษาไทยโดยคณา คชา พิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2543 เรื่องนี้ได้รับรางวัลนิวเบอรี โดยหนังสือที่นิตยสาร TIME ยกย่องให้เป็นหนังสือเด็กที่ดีที่สุดในรอบศตวรรษ มีการดัดแปลงวรรณกรรมขึ้นเอกนี้สู่ภาพยนตร์แมงมุมเพื่อนรัก (Charlotte's Web) เป็นผลงานการเขียนบทของซูซานนาห์ แกรนต์ ออกฉายวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 กำกับโดยแกรี วินนิค

มีข้อสังเกตว่าภาพยนตร์แมงมุมเพื่อนรัก (Charlotte's Web) ที่กำกับโดยแกรี วินนิค มีกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาและมุมมองที่ต่างจากนวนิยาย คือ วรรณกรรมนั้นจะมีกลวิธีในการเสนอเรื่อง หรือเล่าเรื่องผ่านคำบรรยายที่มีความงดงามทางด้านการใช้ภาษา แต่ภาพยนตร์จะนำเสนอเรื่องราวผ่านภาพและเสียง ด้วยข้อจำกัดอันนี้เอง เนื้อหาในภาพยนตร์ที่ดัดแปลงมาจากวรรณกรรมจึงไม่สามารถสื่อความหมายของวรรณกรรมทั้งหมดได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดัดแปลง ลดทอน เพิ่มตอน และใช้กลวิธีอื่นบางส่วนเพื่อให้สารที่วรรณกรรมต้นฉบับต้องการสื่อครบถ้วนที่สุดจึงเป็นที่น่าสนใจว่า กลวิธีนำเสนอของสื่อที่มีกลวิธีที่แตกต่างกันนี้ จะสามารถทดแทนกันด้วยกลวิธีอย่างไร และมุมมองที่มีต่อภาพสะท้อนทางสังคมไทยที่ปรากฏในวรรณกรรมนั้นได้ถูกส่งผ่านจากวรรณกรรมสู่ภาพยนตร์อย่างไร เพราะหากผู้กำกับภาพยนตร์ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องของวรรณกรรมได้ไม่ดัดนั้น อาจเป็นการลดทอนคุณค่าหรือบิดเบือนความหมายอันดีงามของตัววรรณกรรมต้นฉบับไปโดยไม่เจตนา ด้วยเหตุนี้ การศึกษาการดัดแปลงวรรณกรรมสู่ภาพยนตร์เรื่องแมงมุมเพื่อนรักนั้นจะทำให้ได้องค์ความรู้ในเรื่อง โครงสร้างการเล่าเรื่อง การสร้างความหมายใหม่ โดยไม่ทำลายความสมบูรณ์ของวรรณกรรมต้นฉบับอันจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการสร้างสรรคงานด้านวรรณกรรม การตูน ละคร และสื่อแขนงอื่น ๆ ให้มีลักษณะความเป็นเลิศได้ต่อไป

2. ภูมิหลังของเรื่องชาร์ลอตต์ แมงมุมเพื่อนรัก

เรื่องชาร์ลอตต์ แมงมุมเพื่อนรัก ฉบับวรรณกรรมเล่าว่า ในฟาร์มแห่งหนึ่งได้มีลูกหมูวิลเบอร์เกิดมาลักษณะตัวเล็ก เกือบจะโดนฆ่า เมื่อลูกหมูโตขึ้นจึงย้ายเข้าไปอยู่ในโรงนา ทำให้รู้จักกับแมงมุมชาร์ลอตต์ เมื่อถึงฤดูหนาว ลูกหมูทุกตัวจะถูกฆ่า ทำให้แมงมุมสัญญาจะช่วยชีวิต โดยชักใยคำว่า “หมูวิเศษ” ทำให้ชื่อของหมูได้รับการกล่าวขานไปทั่ว ลูกหมูจึงประกวดจนได้รับรางวัล แมงมุมวางไข่เสร็จจึงสิ้นอายุขัย ลูกหมูได้นำถุงไข่กลับโรงนา และเผื่อรอวันที่ลูก ๆ ของแมงมุมจะออกมา ลูกหลานของแมงมุมรุ่นแล้วรุ่นเล่ายังคงอยู่ในโรงนา อย่างน้อยรุ่นละ 3 ตัว นอกนั้นก็ออกไปเผชิญโลกกว้างตามธรรมชาติ หมูก็ยังมีเพื่อนเป็นแมงมุม แต่ก็ไม่มีใครจะทดแทนชาร์ลอตต์เพื่อนรักได้เลย ส่วนในภาพยนตร์เล่าว่า ฤดูใบไม้ผลิ ลูกหมูวิลเบอร์เกิดมาตัวเล็กเกือบจะถูกฆ่าตั้งแต่วันแรกที่เกิด เพราะได้รับคำร้องขอจากเด็กหญิงชื่อเฟิร์น ลูกหมูโตขึ้นได้ไปอยู่ในโรงนาแห่งหนึ่ง จนได้มีเพื่อนเป็นแมงมุมชื่อชาร์ลอตต์ เมื่อฤดูหนาวลูกหมูจะต้องถูกฆ่าอาหาร แมงมุมจึงช่วยชีวิตด้วยการทอใยแมงมุมเป็นคำต่าง ๆ ที่สร้างความพิเศษ ทำให้ชื่อของลูกหมูได้รับการกล่าวขานไปทั่ว จนส่งลูกหมูเข้าประกวดได้รับรางวัลพิเศษ แต่แมงมุมกำลังจะตาย หลังจากวางไข่ ลูกหมูได้นำถุงไข่กลับโรงนา

การประชุมวิชาการระดับชาติ การเรียนรู้เชิงรุก ครั้งที่ 6 “Active Learning ตอบโจทย์ Thailand 4.0 อย่างไร”

จนลูกแมงมุมออกมาสร้างใยบินออกไปที่อื่น ทุกปีจะมีแมงมุมชุดใหม่มาเรื่อย ๆ เด็กผู้หญิงที่เคยช่วยชีวิตไม่เคยกลับมาหาลูกหมูกอีกเลย แต่ที่แน่ ๆ วิลเบอร์จะไม่มีวันลืมแมงมุมที่เป็นเพื่อนรักได้เลย

3. ชาร์ลลอตต์: จากโครงเรื่องฉบับวรรณกรรมสู่โครงเรื่องฉบับภาพยนตร์

ในการดัดแปลงวรรณกรรม สิ่งที่เราควรคำนึงคือองค์ประกอบของวรรณกรรมไม่ว่าจะเป็นตัวละคร เหตุการณ์ และฉาก สำหรับผู้อ่านที่เคยประทับใจในตัววรรณกรรม เมื่อมาชมภาพยนตร์ก็ย่อมเกิดการเปรียบเทียบเป็นธรรมดา เมื่อพิจารณาโครงเรื่องของ ชาร์ลลอตต์ แมงมุมเพื่อนรัก พบว่า เปิดเรื่องด้วยความขัดแย้ง (Conflict) ระหว่างเด็กผู้หญิงชื่อเฟิร์นและพ่อที่ไม่ต้องการให้ฆ่าลูกหมูกวิลเบอร์ที่เกิดในฤดูใบไม้ผลิ เพราะขนาดที่เล็กกว่าหมูกปกติทั่วไป พ่อของเฟิร์นจึงคิดจะฆ่ามันทิ้ง แต่เฟิร์นขอร้องไว้ พ่อจึงยกวิลเบอร์ให้เฟิร์นดูแล เมื่อวิลเบอร์โตขึ้นพ่อจึงขายวิลเบอร์ให้กับลุงข้างบ้าน วิลเบอร์จึงถูกย้ายเข้าไปอยู่ในโรงนา วิลเบอร์ได้ทำความรู้จักกับเหล่าสัตว์ต่าง ๆ ในโรงนา วันหนึ่งวิลเบอร์ได้ยินเสียงเล็ก ๆ ที่แสดงความเป็นมิตรและขอเป็นเพื่อนกับมัน เสียงนั้นคือเสียงของชาร์ลลอตต์แมงมุมที่อาศัยอยู่ในโรงนา วิลเบอร์ดีใจมากที่ได้ชาร์ลลอตต์เป็นเพื่อน เมื่อวิลเบอร์โตขึ้นเรื่อย ๆ นายซัคเกอร์แมนก็คิดที่จะฆ่ามัน นั่นทำให้มันเสียใจมาก แต่ชาร์ลลอตต์สัญญาว่าจะช่วยไม่ให้มันถูกฆ่า เป็นการผูกปมปัญหาของเรื่อง (Rising Action) จนดำเนินไปถึงจุดตื่นเต้นที่สุดของเรื่อง (Climax) ด้วยชาร์ลลอตต์เริ่มต้นชักใยมีคำว่า “หมูวิเศษ” ปรากฏอยู่ในใยแมงมุมนั้นทำให้ชื่อของวิลเบอร์ได้รับการโฆษณาไปทั่วคนเริ่มเดินทางเพื่อมาขอหมูวิเศษที่ฟาร์มของนายโฮเมอร์ จนมาถึงการแก้ปมปัญหาของเรื่อง (Falling Action) กับงานประจำปีที่มีการประกวดหมู นายโฮเมอร์ตัดสินใจส่งวิลเบอร์เข้าประกวด นางโฮเมอร์อาบน้ำด้วยน้ำนมและขัดสีฉวีวรรณให้กับกับมัน จากการประกวดครั้งนี้นำพาเรื่องราวดำเนินมาถึงการจบเรื่อง (Resolution) ชาร์ลลอตต์ได้แสดงผลงานเป็นครั้งสุดท้ายโดยการชักใยเป็นคำว่า “อ่อนโยน” วิลเบอร์ได้รับรางวัลพิเศษในการประกวดครั้งนี้ แต่วิลเบอร์ก็ต้องสูญเสียเพื่อนรักที่ดีที่สุดอย่างชาร์ลลอตต์ไป ภายหลังจากที่ชาร์ลลอตต์วางไข่เสร็จมันก็ไม่มีแรงพอที่จะตามวิลเบอร์กลับมาที่ฟาร์ม วิลเบอร์ทำได้เพียงนำถุงรังไข่ของชาร์ลลอตต์กลับมาพร้อมมันและเผื่อวันที่ถูก ๆ ของชาร์ลลอตต์จะออกมาพบหน้ามัน ลูก ๆ หลาน ๆ ของชาร์ลลอตต์รุ่นแล้วรุ่นเล่ายังคงอยู่ในโรงนา อย่างน้อยรุ่นละ 2-3 ตัว นอกนั้นก็จะออกไปเผชิญโลกกว้างตามธรรมชาติของมันแต่นั้นก็เพียงพอแล้วสำหรับวิลเบอร์ เขายังคงมีทายาทของชาร์ลลอตต์เป็นเพื่อนแต่ก็ไม่มีใครจะทดแทนเพื่อนที่แสนดีอย่างชาร์ลลอตต์ได้เลย

เรื่องราวข้างต้นนี้จะพบได้ว่าวรรณกรรมแมงมุมเพื่อนรักและบทภาพยนตร์ มีพัฒนาการของเรื่องราวเป็นไปตามลำดับ ตั้งแต่เริ่มเปิดเรื่อง การผูกปมปัญหา จุดตื่นเต้นที่สุดของเรื่อง การแก้ปมปัญหา จนกระทั่งถึงการจบเรื่อง แต่มีจุดที่ต่างกันในส่วนจุดตื่นเต้นที่สุดของเรื่อง ที่เปลี่ยนลักษณะของหมูจากหมูกองอาจ เปลี่ยนเป็นหมูสง่างาม ซึ่งถ้าวิเคราะห์ความหมายของคำทั้งสอง คำว่า องอาจ หมายถึง ผึ่งผาย, มีท่าทางสง่าผ่าเผย ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำว่าสง่างามของตัวบทภาพยนตร์ แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนบทต้องการเปลี่ยนแปลงเฉพาะคำ ใช้วิธีการสรรคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันเพื่อรักษาตัวบทวรรณกรรมเดิม และส่วนที่ภาพยนตร์ได้เพิ่มเข้ามาในส่วนของการแก้ปมปัญหาของเรื่อง คือ เฟิร์นได้รับป้ายประกาศประกวดหมูในงาน

ประจำปีจากโรงเรียน ซึ่งในส่วนของตัวบทวรรณกรรมไม่มี เป็นเพราะผู้เขียนบทภาพยนตร์ต้องการเพิ่มรายละเอียดของที่มาในส่วนตรงนี้ให้ผู้รับชมภาพยนตร์ ทั้งหมดนี้อันเป็นองค์ประกอบของโครงเรื่อง ดังจะเห็นได้จากตาราง ผลการวิเคราะห์โครงสร้างของโครงเรื่อง กลวิธีการเล่าเรื่องโดยเน้นที่ผู้เล่าเรื่อง และแนวคิดทั้งตัววรรณกรรมและตัวบทภาพยนตร์ ดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์โครงสร้างของโครงเรื่อง กลวิธีการเล่าเรื่องโดยเน้นที่ผู้เล่าเรื่อง และแนวคิด

ชื่อวรรณกรรม และ ภาพยนตร์	โครงสร้างของโครงเรื่อง					กลวิธีการเล่าเรื่อง : ผู้เล่าเรื่อง	แนวคิด
	บทปริศนาเรื่อง	การผูกพันปัญหา	จุดตื้นเห็นที่สุดของเรื่อง	การแก้ปัญหา	การจบเรื่อง		
ชาร์ลอตต์ เมฆมมเพื่อนรัก (ฉบับแปลภาษาไทย) พ.ศ. ๒๕๕๓	- หนูวิลเบอร์เกิดในฤดูใบไม้ผลิ - เสิร์นเห็นพ่อจะไปล่าหนู เลยร้องให้ตามไปขอชีวิต - เสิร์นตั้งชื่อลูกหมูว่าวิลเบอร์ ตอนที่อยู่โรงเรียน - พ่อของเสิร์นขายวิลเบอร์ให้นายซิกเกอร์แมน	- ถ้าวิลเบอร์ถึงฤดูหนาว อาจจะถูกนายซิกเกอร์แมนฆ่าตายเพื่อเป็นอาหารในวันคริสตมาส - วิลเบอร์ไม่อยากตาย ชาร์ลอตต์สัญญาว่าจะหาทางช่วยชีวิต	- ชาร์ลอตต์ชักใยเขียนว่า หนูพิเศษ , หนูงาม, หนูแจ่มใส และหนูนอนนุ่ม เพื่อให้ให้นายซิกเกอร์แมนฆ่าให้เหินถึงความมั่งคั่งจรรยาของดัมป์เนเวอร์เพ็ชไม่ให้นายซิกเกอร์แมนล่า	- การประกวดหมูในงานประจำปี	- ชาร์ลอตต์และหนูแพมเปิดต้นช่วยเหลือวิลเบอร์ไม่ให้โดนฆ่าในฤดูหนาวได้ - บิลเวอร์ได้รางวัลพิเศษจากการประกวดหมูในงานประจำปี - ก่อนตายชาร์ลอตต์ได้ทำรังต่อหัวไปของคนไร่ - วิลเบอร์คอยดูแลไข่ชาร์ลอตต์จนออกลูก	- เป็นผู้เล่า เรื่องแบบรู้แจ้งเห็น เหตุการณ์ทุกอย่าง - เจตคติเป็นกลาง	มิตรภาพ เพื่อนแท้และนักเขียนมือทอง
ความขัดแย้ง เสิร์นกับพ่อ/วิลเบอร์กับนายซิกเกอร์แมน/วิลเบอร์กับห้องรวมวัน/ชาร์ลอตต์กับวัฏจักรชีวิต							
แมงมุมเพื่อนรัก (Charlotte's Web) พ.ศ. ๒๕๖๔	- หนูวิลเบอร์เกิดในฤดูใบไม้ผลิ - เสิร์นเห็นพ่อจะไปล่าหนู เลยร้องให้ตามไปขอชีวิตหนูตัวนั้นไว้ - พ่อของเสิร์นให้วิลเบอร์ไปอยู่รอกานนายซิกเกอร์แมน	- ถ้าวิลเบอร์ถึงฤดูหนาว อาจจะถูกนายซิกเกอร์แมนฆ่าตายเพื่อเป็นอาหารในวันคริสตมาส - วิลเบอร์ไม่อยากตาย ชาร์ลอตต์สัญญาว่าจะหาทางช่วยชีวิต	- ชาร์ลอตต์ชักใยเขียนว่า หนูพิเศษ , หนูงาม, หนูแจ่มใสและหนูนอนนุ่ม เพื่อให้ให้นายซิกเกอร์แมนฆ่าให้เหินถึงความมั่งคั่งจรรยาของดัมป์เนเวอร์เพ็ชไม่ให้นายซิกเกอร์แมนล่า	- เสิร์นได้รับป้ายประกาศประกวดหมูในงานประจำปีจากโรงเรียน - การประกวดหมูในงานประจำปี	- ชาร์ลอตต์และหนูแพมเปิดต้นช่วยเหลือวิลเบอร์ไม่ให้โดนฆ่าในฤดูหนาวได้ - บิลเวอร์ได้รางวัลพิเศษจากการประกวดหมูในงานประจำปี - ก่อนตายชาร์ลอตต์ได้ทำรังต่อหัวไปของคนไร่ - วิลเบอร์คอยดูแลไข่ชาร์ลอตต์จนออกลูก	- เป็นผู้เล่า เรื่องแบบรู้แจ้งเห็น เหตุการณ์ทุกอย่าง - เจตคติเป็นกลาง	มิตรภาพ เพื่อนแท้และนักเขียนมือทอง
ความขัดแย้ง เสิร์นกับพ่อ/วิลเบอร์กับนายซิกเกอร์แมน/วิลเบอร์กับห้องรวมวัน/ชาร์ลอตต์กับวัฏจักรชีวิต							

4. องค์ประกอบของวรรณกรรม: การดัดแปลงเพื่อสร้างเสน่ห์ในภาพยนตร์

ตัวละคร (Character)

เมื่อกกล่าวถึงตัวละคร นักวิจารณ์วรรณกรรมส่วนใหญ่มักจะให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากหากขาดตัวละคร เรื่องคงไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ เพราะตัวละครเป็นผู้ที่ทำให้เรื่องราวดำเนินไปได้นับตั้งแต่วิลเบอร์และชาร์ลอตต์ได้กำเนิดขึ้นมาจากจินตนาการของผู้เขียน

ผู้สร้างภาพยนตร์ได้เพิ่มตัวละครเข้ามา ได้แก่ กาดำ 2 ตัว ตัวละครนี้ยังมีลักษณะร่วมกัน คือ เป็นเพศผู้ ซึ่งมีบทบาทในการเสริมสร้างสีสันให้กับเรื่อง ผู้เขียนบทภาพยนตร์กำหนดให้กามีบทบาทกลั่นแกล้งและขัดขวางการกระทำทุกอย่างของหนูแฮมเปิลดัล มักมีบทสนทนาที่ชวนให้ขบขัน และปรากฏในภาพยนตร์อยู่บ่อยครั้ง ถ้าในแง่ของการตีความเชิงสัญลักษณ์ กาสองตัวนี้คือ สัญลักษณ์ของความชั่วร้าย หรือตัวละครฝ่ายร้ายในภาพยนตร์ทั่วไป ภาพยนตร์เรื่องนี้ใช้สัญลักษณ์ของกาดำและสีดำนแทนตัวละครฝ่ายร้าย

ผู้เขียนพบว่าในภาพยนตร์มีการปรับรูปลักษณ์ของวรรณกรรมให้ต่างไปจากเดิม ในวรรณกรรมอธิบายลักษณะของหมอดูโตรีเวนไว้ว่ามีหนวดเคราดกหนา แต่ในภาพยนตร์ไม่ได้มีหนวดเครา แต่บทบาทและการสนทนาในการดำเนินเรื่องเหมือนกันทุกประการ ในภาพยนตร์สื่อให้เห็นถึงมุมมองภาพลักษณ์ของหมอดูยุคสมัยปัจจุบันที่ต้องแต่งกายเรียบร้อยไร้ซึ่งหนวดเครา

ฉาก (Setting)

องค์ประกอบที่สำคัญอีกองค์ประกอบหนึ่งทั้งตัวบทวรรณกรรมและตัวบทภาพยนตร์นั้นคือฉาก ซึ่งตัวภาพยนตร์สามารถสื่อได้ชัดเจนกว่าเพราะเห็นด้วยตาซึ่งต่างจากการอ่านตัววรรณกรรมที่ต้องใช้จินตนาการ ซึ่งฉากในภาพยนตร์ส่วนใหญ่จะเน้นที่โรงนา ที่เป็นที่อยู่ของเหล่าสัตว์ ส่วนฉากอื่น ๆ ได้แก่ บ้านของเฟิร์น โรงเรียน งานประจำปี ฉากที่เด่นชัดในภาพยนตร์ คือ ฉากของห้องรมควิน ซึ่งในวรรณกรรมกล่าวถึงเพียงไม่กี่ครั้ง แต่ในบทภาพยนตร์จะจับภาพไปที่ห้องรมควินเสมอเมื่อวิลเบอร์นึกถึงความตายในช่วงหน้า เพื่อสื่อให้เห็นว่า ความตายเป็นแนวคิดที่สำคัญของเรื่องนี้ ซึ่งจะนำเสนอต่อไป

นอกจากนี้ยังมีการใช้ฉากเพื่อตีความเรื่องเพศ ของฉากโรงนาที่ห่านฟักไข่ได้ 8 ฟอง แต่เนา 1 ฟอง หนูพยายามเอาไข่ไปเก็บไว้ที่รังของมัน แต่ไข่พาไปได้ยาก หนูเลยพูดเหน็บแนมว่า “ไข่มันสู้” แล้วพอห่านก็พูดต่อไปว่า “ชนลูก” และนอกจากนั้นยังมีอีกหลายฉากในภาพยนตร์ที่พยายามสื่อถึงเรื่องเพศ เช่น เฟิร์นสนิทสนมกับเพื่อนผู้ชายมากขึ้น สังเกตจากสีหน้าที่ให้ความสนใจตัวเพื่อนชาย

5. ความเป็นกัลยาณมิตร: การผลิตซ้ำสิ่งที่กำลังขาดหายในสังคมปัจจุบัน

คำว่า กัลยาณมิตร มองในแง่มุมมองของพระพุทธศาสนานั้นมาจากคำว่า กัลยาณะ + มิตร โดยพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ ให้ความหมายว่า กัลยาณะ ได้แก่ งาม ดี และ มิตร หมายถึง เพื่อนผู้มีความเยื่อใยดี ผู้มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ กัลยาณมิตร ตามรูปศัพท์นั้นหมายถึง เพื่อนที่ดี เพื่อนที่งาม หรือเพื่อนที่รักใคร่คุ้นเคยที่ดี เพื่อนรักใคร่คุ้นเคยที่งาม เพื่อนผู้ความเยื่อใย มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อที่ดีงาม บุคคลผู้มีจิตที่หวังดี มีความรักใคร่ เป็นผู้หวังประโยชน์เกื้อกูลต่อตนเองและผู้อื่น ความหมายตามศัพท์จะเห็นว่าท่านมุ่งเอามิตรดีที่เป็นบุคคลโดยเฉพาะ (พระราชาวรมณี (ป.อ. ปยุตโต), หน้า 11, 234)

มิตรภาพในทัศนะของ อริสโตเติล หมายถึง คุณธรรมอย่างหนึ่งที่เป็นหรับมนุษย์ในการดำเนินชีวิต หรือทางแห่งความยุติธรรมเพื่อสร้างสังคมให้สันติสุขมี 3 ประเภท คือ 1. มิตรภาพเพื่อผลประโยชน์ 2. มิตรภาพเพื่อความสำราญ และ 3. มิตรภาพเพื่อความดี มิตรภาพทั้งพุทธปรัชญาและปรัชญาของอริสโตเติล สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็น ระหว่างบิดา-มารดาและบุตร ครู-อาจารย์และศิษย์ ระหว่างสามี-ภรรยา ระหว่างคนหนุ่มกับคนอาวุโส นายจ้างกับลูกจ้าง ระหว่างเพื่อนกับเพื่อน ระหว่างผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้ การปกครอง และระหว่างพระสงฆ์กับคฤหัสถ์ แม้ในบางครั้งจะเป็นมิตรภาพเพื่อผลประโยชน์ความสนุกสนาน หรือมิตรเทียม แต่สามารถพัฒนาไปถึงมิตรแท้หรือมิตรภาพ เพื่อความดีได้ในที่สุดขอเพียงแต่ต่างฝ่ายต่างเข้าใจ ในความเอื้ออาทร หน้าที่หรือคุณธรรมของความเป็นมนุษย์ด้วยกัน

มิตรภาพที่เป็นกัลยาณมิตรไม่ได้มีแต่เฉพาะในตัวมนุษย์เท่านั้น สัตว์เองย่อมเกิดได้เช่นกัน ไม่ว่าจะ ระหว่างสัตว์กับสัตว์ สัตว์กับมนุษย์ แต่ในเรื่องนี้เป็นปมขัดแย้งกันด้วยเหตุที่ว่ามนุษย์ใช้ชีวิตตามปกติธรรมดา ไม่ได้นึกถึงว่าเพื่อนร่วมโลกอย่างวิลเบอร์เองนั้น ก็อยากที่จะมีชีวิตที่ยืนยาว ไม่ทันได้นึกถึงว่าวิลเบอร์เองก็อยากมีโอกาสได้เห็นหิมะในฤดูหนาว เหมือนคน (และสัตว์ตัว) อื่น ๆ แต่ความเป็นมิตรของสัตว์ต่างสายพันธุ์กัน อย่างเช่น สัตว์ในโรงนาควนสรูปัตตสินขาร์ลือตต์ว่าน่ารังเกียจ รูปร่างแปลกประหลาด ตัวกระหายเลือดเลือด แต่ผลสุดท้ายคนที่ตัดสินใจวางแผนช่วย วิลเบอร์เป็นคนแรกก็คือ ชาร์ลือตต์ ส่วนในเรื่องการรักษาสัญญาของ ชาร์ลือตต์ที่มีต่อวิลเบอร์ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความรักของเพื่อนจริง ๆ หรือ การให้คุณค่ากับคำขอบคุณ เพราะแม้แต่หนูเหม็นเปิดตันที่ดูจะเห็นแก่ตัว แต่มันก็เป็นเหมือนคน(สัตว์)ทั่วไป ที่รอคอยโอกาสทำดี ในใจส่วน ลึกมันก็พร้อมจะเป็นคน (สัตว์) ดี มันเองก็ต้องการการยอมรับจากคนอื่นเหมือนกันและมันก็อยากได้คำ ขอบคุณมาเติมเต็มหัวใจให้พอโต ดังข้อความต่อไปนี้ “ทำไมเธอถึงทำเพื่อฉันขนาดนี้” วิลเบอร์ถาม “ฉันไม่ควรได้รับสิ่งเหล่านี้ฉันไม่เคยทำอะไรตอบแทนเธอเลย” “เธอทำแล้ว ก็เธอเป็นเพื่อนฉันไง” ชาร์ลือตต์ตอบ “นั่นเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่” ฉันชักใยให้เธอเพราะฉันชอบเธอยิ่งไปกว่านั้น ชีวิตคืออะไรเราต่างเกิดมา มีชีวิตอยู่ใน ระยะเวลาอันสั้นไม่ช้าก็ตายไปแมงมุมอย่างพวกฉันแทบไม่ได้สร้างประโยชน์อะไรเลย นอกจากทำให้โลกกรกร รุงรังตักแมลงกินแมลงเท่านั้น การที่ฉันได้ช่วยเธอ ทำให้ชีวิตฉันมีค่าขึ้นชีวิตสัตว์อย่างพวกเราจะมามีค่าถ้าได้ทำสิ่ง ที่เป็นประโยชน์บ้าง”

แนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นอาจทำให้หลายคนมองสัตว์ในอีกมุมมองและมีเมตตากรุณาต่อสัตว์มากขึ้น อาจจะทำให้บางคนไม่อยากจะรับประทานเนื้อหมูก็เป็นได้

6. เวิร์นเด็กหญิงผู้ (ไม่) ไร้เดียงสา: การมองผ่านเลนส์ที่แตกต่าง

กลวิธีการดัดแปลงที่เพิ่มเติมเข้ามาจากตัววรรณกรรมที่ผู้ดัดแปลงได้สื่อความให้แก่ผู้ชมภาพยนตร์ คือ การทำให้ผู้ใหญ่หลายคนได้รับรู้ว่าอย่ามองความคิดของเด็กเป็นเรื่องเพื่อฝัน ดังตอนที่แม่ของเฟิร์นไม่เชื่อว่าเธอ สามารถสื่อสารกับสัตว์ในโรงนาได้ จนต้องไปปรึกษาหมอ แต่ถ้ามองด้วยความเข้าใจตามพัฒนาการแห่งวัย ภาพยนตร์ช่วยให้เราสัมผัสความเป็นเด็กที่เมื่อโตขึ้นก็หายไปตามช่วงวัยเป็นไปตามทฤษฎีของฟรอยด์ (Freud, 1856-1939) ว่าด้วยความเป็นไปตามวัย เริ่มตั้งแต่วัยทารก จนถึงวัยผู้ใหญ่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ชั้น คือ 1. ชั้นปาก (Oral Stage) คือ เด็กจะมีความพึงพอใจอยู่ที่ช่องปาก 2. ชั้นทวารหนัก (Anal Stage) คือ เด็กจะมี

ความพึงพอใจทางทวารหนักจากการขับถ่ายอุจจาระ 3. ขั้นอวัยวะเพศ (Phallic Stage) คือเด็กจะมีความพึงพอใจที่อวัยวะสืบพันธุ์ มักจะจับต้องลูกคล้ออวัยวะเพศ 4. ขั้นแฝง (Latence Stage) คือ เด็กจะเก็บกดความต้องการทางเพศ และ 5. ขั้นสนใจเพศตรงข้าม (Genital Stage) คือ เด็กจะมีความต้องการทางเพศ ซึ่งเป็นระยะเริ่มต้นของวัยผู้ใหญ่ ผู้สร้างสะท้อนให้เห็นว่าผู้ใหญ่ไม่ควรลิดลอนความคิดของเด็กโดยเฉพาะด้านจินตนาการ อย่างที่แม่ของเฟิร์นไม่ต้องการให้ลูกไปเล่นอยู่กับเหล่าสัตว์โดยเฉพาะวิลเบอร์ โดยต้องการให้ไปเล่นกับเพื่อนโดยเฉพาะเด็กผู้ชายที่แม่รู้จักเท่านั้น เพราะขั้นนี้เด็กยังไม่ประสาหรือไร้เดียงสาตนเอง ครั้นถึงขั้นสนใจเพศตรงข้าม (Genital Stage) เริ่มตั้งแต่อายุ 12 ปีขึ้นไป จะมีความสนใจในเพศตรงข้ามเอง พรอยด์กล่าวว่า ถ้าเด็กโชคดี และผ่านวัยแต่ละวัย โดยไม่มีปัญหาก็จะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพปกติ แต่ถ้าเด็กมีปัญหา ในแต่ละขั้นของพัฒนาการ ก็จะมีบุคลิกภาพผิดปกติ ดังการที่เฟิร์นให้ความสนใจเพื่อนชาย จากความต้องการของแม่ก่อนวัยอันควรจนเลิกสนใจสัตว์ ทำให้เด็กพลาดความงดงามจากจินตนาการที่เคยมีไปอย่างน่าเสียดาย ผู้ใหญ่มักมองโลกผ่านเลนส์ที่แตกต่างออกไป เลนส์ที่ถูกจำกัดกรอบความคิด ทำให้เรามองเห็นทุกอย่างจริงจัง เราไม่เห็นสิ่งที่เด็กเห็น และหลายครั้งก็ทำให้เราพลาดความงดงามจากจินตนาการที่เคยมีไปอย่างน่าเสียดาย จึงทำให้เฟิร์นเป็นเด็กที่ไร้เดียงสาตามวัย

ไอน์สไตน์นักวิทยาศาสตร์ ยังเคยกล่าวไว้ว่า “จินตนาการนั้นไร้สำคัญสำหรับมนุษย์มากกว่า ความรู้” ชีวิตที่สูญเสียความเป็นเด็กไปนั้นทำให้รู้สึกแค้นเคืองกับชีวิต และแค้นกว่าที่คิด เมื่อเฟิร์นก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ใช้ชีวิตอย่างไรจินตนาการ จะพบว่ามันช่างจำเจ แห้งแล้งและไร้ชีวิตชีวา

7. ความตาย: สัญญาแห่งการคืน

ชีวิตของมนุษย์อยู่ในวัฏจักรการเดินทาง เกิด แก่ เจ็บ ตายแล้วก็เกิด แก่ เจ็บ ตายแล้วก็เกิด แก่ เจ็บ ตาย หมุนเวียนไปอย่างนี้ เมื่อจิตเหนี่ยวร่างกายได้ ก็ได้ภพชาติ เมื่อมีชาติการเกิด ก็มีแก่ เจ็บ และตายตามมา ไม่เคยสิ้นสุด ระหว่างมีชีวิต มนุษย์ก็ใช้กรรมเก่าและสั่งสมกรรมใหม่ ไส่ลงไปในซอฟต์แวร์คือจิตเมื่อร่างแตกสลาย จิตก็เดินทางต่อไปไม่ใช่แค่นั้น (พระราชญาณกวี, 2560)

มนุษย์พยายามดิ้นรนเพื่อเอาชีวิตรอด ไม่อยากประสบกับความตาย ยิ่งดิ้นรนยิ่งเหนื่อย ถ้าลองปล่อยวาง แล้วลองนึกถึงคำพูดที่ว่า “พัก่อนเสียบ้าง เพราะว่าถึงเราจะทำไปมากมายสักเท่าใด ก็เท่านั้นแหละ เมื่อถึงเวลาเข้าจริง ๆ ก็เอาอะไรไปไม่ได้ แม้แต่สักชิ้นเดียว เราต้องทิ้งไว้ในโลกนี้เท่านั้น จึงควรมีการพัก่อน”

หลักพิจารณา 5 ประการ: “อภิณฺณหปัจจเวกขณะ” ได้แก่ 1. เรามีความแก่เป็นธรรมดา หนีความแก่ไปไม่พ้น 2. เรามีความเจ็บเป็นธรรมดา หนีความเจ็บไปไม่พ้น 3. เรามีความตายเป็นธรรมดา หนีความตายไปไม่พ้น 4. เราจะต้องพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ที่ชอบใจ เป็นธรรมดา เราหนีจากกฎเกณฑ์ข้อนี้ไปไม่พ้น และ 5. เราทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เราจะหนีจากผลที่เราได้ทำไว้ไม่ได้เด็ดขาด (พระธรรมโกศาจารย์, 2555) ซึ่งจากหลักพุทธธรรมข้างต้นที่ได้ยกมานั้น ทุกคนอาจจะคิดว่ามีเฉพาะมนุษย์ที่กลัวความตาย แต่ก็ยังมีสัตว์ ที่อาจจะกลัวความตายด้วยเช่นกัน

เมื่อได้อ่านตัววรรณกรรมหรือชมภาพยนตร์พบว่า เน้นการสื่อสารเรื่องความตายตลอดเวลา เพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ชมสามารถยอมรับความตายเป็นสิ่งธรรมดาที่เกิดขึ้นได้กับสิ่งมีชีวิตทุกชนิดบนโลก ตัวภาพยนตร์ได้จับ

ภาพไปที่ห้องรมคว้นเสมอเมื่อวิลเบอร์นึกถึงเหตุการณ์จะถูกฆ่า เป็นสัญญาณสื่อถึงความตาย จึงเป็นปมความขัดแย้งของเรื่อง แต่ในตัววรรณกรรมไม่ได้สื่อถึงเรื่องนี้ สามารถเรียนรู้ได้ว่าทุกสิ่งมีชีวิตเกิดมาต้องตาย ส่วนตัวแทนแห่งความตายที่สามารถยอมรับวัฏจักรเกิด แก่ เจ็บ ตายของชีวิตได้นั้นก็คือตัวชาร์ลลอตต์ ที่มีวงจรชีวิตอยู่บนโลกนี้ได้เพียงไม่กี่วัน จะได้เห็นว่าคุณตายนั้นไม่ได้หมายถึงการจบสิ้นทุกอย่าง ถึงร่างกายจะจากไปเรายังสามารถหลงเหลือความดีงามให้คนพูดถึงได้ตลอดหลายชั่วอายุคน เช่น การตายของชาร์ลลอตต์ ถูกถ่ายทอดให้ลูกหลานได้กล่าวขานต่อไปจากรุ่นต่อรุ่นไม่มีวันจบ และนั่นจะทำให้ ชาร์ลลอตต์ไม่มีวันตายไปจากใจของวิลเบอร์ และคนที่รับรู้เรื่องราวของเธอในโรงนา แสดงให้เห็นว่าคุณตายอาจเป็นสัญญาณให้ตระหนักถึงการมีชีวิตในปัจจุบัน การเห็นคุณค่าของกันและกัน และการละความโลภ โกรธ หลง

8. จากวรรณกรรมสู่คุณค่าแห่งตัวบทที่รับชมได้

การวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่องชาร์ลลอตต์ แมงมุมเพื่อนรัก พบว่าผู้เขียนบทภาพยนตร์ยังคงรักษาโครงเรื่องได้เป็นอย่างดีและพยายามสื่อแนวคิดต่าง ๆ ภายในเรื่องเพื่อให้เข้าถึงผู้ชมมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าตัวบทภาพยนตร์ดัดแปลงจากวรรณกรรมได้ระดับหนึ่ง ถึงแม้อารมณ์ความซาบซึ้งจะไม่เท่ากับตัววรรณกรรมหนังสือ อาจเป็นเพราะมาจากสื่อคนละชนิดแต่ตัวภาพยนตร์มีคติสอนใจหลายอย่าง สามารถช่วยสอนและช่วยกล่อมเกลาคิดใจของเยาวชนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่อ่อนโยนและมีเมตตาได้ในอนาคต

ภาพยนตร์ถ่ายทอดเรื่องราวจากวรรณกรรมออกมาเกือบจะเหมือนทุกประการ เช่น ตอนเริ่มเรื่องที่เฟิร์นไปขอวิลเบอร์มาจากพ่อ ตัววรรณกรรมกล่าวว่า “อย่าฆ่ามันนะ!” เฟิร์นสะอื้น “ไม่ยุติธรรมเลย ไม่ใช่ความผิดของมันนี่คะที่เกิดมาตัวเล็ก แล้วถ้าหนูเกิดมาตัวเล็ก พ่อจะฆ่าหนูรีไปเล่า” ก็ถอดบทสนทนาจากวรรณกรรมทุกถ้อยคำ และทำให้ผู้อ่านไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ซึมซับ และเข้าถึงความสัมพันธ์ของเหล่าสัตว์และมนุษย์ในเรื่องที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความลึกซึ้งกินใจ ซึ่งสิ่งนี้ภาพยนตร์สามารถถ่ายทอดออกมาได้แทบจะครบกระบวนการ

ภาพยนตร์เสริมรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ เข้าไปได้อย่างพอเหมาะ ทำให้มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ใช่ นำมาจากทุกสิ่งทุกอย่างในวรรณกรรม และด้วยเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าในปัจจุบัน จึงทำให้หลายฉากในภาพยนตร์ดูทันตาน่าติดตาม ถ้าเรื่องนี้ฉายเมื่อสิบปีก่อน เราคงรู้สึกถึงความไม่สมจริง ทั้งสัตว์พูดได้ หรือแมงมุมชักใย แต่ในเรื่องนี้เราจะต้องเพลิดเพลนยิ้มไปเข้าไป เวลาสัตว์พูดคุย หรือ ตื่นตาเวลาชาร์ลลอตต์ชักใยเหมือนในวรรณกรรม การสร้างตัวละครในภาพยนตร์ให้ความรู้สึกร่วมเหมือนชาวบ้านทั่วไปในชุมชน จนแทบจะเชื่อว่าพวกเขาเป็นคนแถบนั้นจริง ๆ

9. สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาภาพยนตร์เรื่องชาร์ลลอตต์ แมงมุมเพื่อนรัก พบว่าผู้สร้างยังคงโครงเรื่องหลักในวรรณกรรมไว้ แต่ปรุงแต่งตัวละคร ฉาก และแนวคิดของเรื่องให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้นทั้งการแฝงนัยสำคัญ คือการผลิตซ้ำแนวคิดเรื่องความเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งกำลังขาดหายในสังคมปัจจุบัน การทำความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก การสื่อสารธรรมแห่งชีวิตผ่านความตาย และการให้คุณค่าแห่งตัวบท นำเสนอให้เห็นถึงความรักของเพื่อนของสัตว์ทั้ง

สอง อาจทำให้หลายคนมองสัตว์ในอีกมุมมองและมีเมตตากรุณาต่อสัตว์มากขึ้น ชาร์ล็อตต์ แมงมุมเพื่อนรัก เป็นเรื่องราวที่สอนให้รู้จักคำว่า “เพื่อน” ที่แท้จริงที่มีความหมาย มีความสำคัญและยิ่งใหญ่เพียงใด ซึ่งความรักความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อกันของสัตว์ทั้งสองสามารถสอนคนได้ ดังจะขอยกบทสนทนาของสองเพื่อนรักมาเป็นคำคมสอนใจที่ว่า “ทำไม เธอถึงทำเพื่อฉันขนาดนี้” วิลเบอร์ถาม “ฉันไม่ควรจะได้รับสิ่งเหล่านี้ ฉันไม่เคยทำอะไรตอบแทนเธอเลย” “เธอทำแล้ว ก็เธอเป็นเพื่อนฉันไง” ชาร์ล็อตต์ตอบ “นั่นเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ ฉันซักใยให้เธอ เพราะฉันชอบเธอ ยิ่งไปกว่านั้น ชีวิตคืออะไร เราต่างเกิดมามีชีวิตอยู่ในระยะเวลาอันสั้น ไม่ช้าก็ตายไป การที่ฉันได้ช่วยเธอ ทำให้ชีวิตของฉันมีค่าขึ้น” ทำให้มีคำถามย้อนกลับไปว่าเราละไม่ลองคิดช่วยเหลือคนอื่นดูบ้างหรือ ชีวิตจะมีคุณค่ายิ่งขึ้น

10. เอกสารอ้างอิง

ศิริตะวัน ทหารแก้ว. *การแปรรูปวรรณกรรม*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://siratawan42.wordpress.com> . (วันที่ค้นข้อมูล : 8 พฤศจิกายน 2560)

สุรีย์ ทองสมาน. (2542). *การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทละครโทรทัศน์กับนวนิยาย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อี.บี. ไวท์. (2560). *ชาร์ล็อตต์ แมงมุมเพื่อนรัก*. แปลโดย คณา คชา. พิมพ์ครั้งที่ 56. กรุงเทพฯ : แพรวเยาวชน.

Gary Winick. (2549). *แมงมุมเพื่อนรัก (Charlotte's Web)*. สหรัฐอเมริกา : Paramount Pictures.